

IMOM G‘AZZOLIYNING "TAVBA" ASARI VA UNING HOZIRGI KUNDA YOSHLAR HAYOTIDAGI O‘RNI

Shahrisabz davlat pedagogika instituti

1-kurs talabasi

Isomiddinova GulnozaAkmal qizi

Annotatsiya: Mazkur maqolada Imom G‘azzoliy tomonidan yozilgan "Tavba" asarining mazmuni, uning inson hayotidagi o‘rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Tavbaning diniy, axloqiy va ma’naviy jihatlarini yoritilib, insonning ruhiy poklanish jarayoni sifatida qanday talqin etilishi bayon qilinadi. Shuningdek, tavbaning shaxsiy va jamiyat hayotidagi o‘rni muhokama qilinib, G‘azzoliyning bu boradagi fikrlari tahlil qilinadi.

Kalit so‘zlar: Imom G‘azzoliy, tavba, ma’naviy poklanish, axloqiy yuksalish, gunoh, ruhiy tarbiya, islom falsafasi.

Imom G‘azzoliy (1058–1111) islom falsafasi va tasavvufining eng mashhur namoyandaligidan biri bo‘lib, uning asarlari musulmon olamida juda katta ta’sir kuchiga ega. Uning “Ihyo ulum ad-din” asari islom ilmlari va axloqiy ta’limotlarning eng muhim manbalaridan biri hisoblanadi. Mazkur asar tarkibida tavba masalasi ham keng yoritilgan bo‘lib, Imom G‘azzoliy tavbani inson hayotining eng muhim axloqiy jihatlaridan biri sifatida tasvirlaydi.

Tavba – bu faqatgina og‘iz bilan aytiladigan so‘z emas, balki insonning qalbidan kelgan chin dildan afsuslanish va gunohlarni takrorlamaslik uchun qat’iy qaror qabul qilish jarayonidir. Islom ta’limotiga ko‘ra, har bir musulmon o‘z hayotini tahlil qilishi, xatolarini anglab yetishi va ularni tuzatish yo‘lida harakat qilishi lozim. Shu sababli, G‘azzoliyning tavba haqidagi ta’limotlari nafaqat o‘tmishda, balki bugungi kunda ham dolzarb ahamiyatga ega. Tavba so‘zi arab tilida "qaytish", "xatodan yuz o‘g‘irish" ma’nolarini anglatadi. Islomiy ta’limotga ko‘ra, tavba qilish har bir musulmon uchun zarur bo‘lib,

Allohga yaqinlashishning eng muhim yo‘llaridan biridir. G‘azzoliy ta’kidlaganidek, tavba chin yurakdan bo‘lishi kerak va uch asosiy shartga ega:

1. Gunohdan voz kechish – inson o‘zining qilgan xatolarini anglab yetishi va ularni tark etishga qat’iy qaror qilishi lozim.

2. Afsuslanish – gunoh ustidan chin dildan pushaymon bo‘lish va o‘zini aybdor his qilish muhimdir.

3. Kelajakda gunohni takrorlamaslik – inson kelajakda bu xatolarni takrorlamaslik uchun o‘zini tarbiyalashi kerak.

G‘azzoliy fikricha, agar inson ushbu uch shartni bajarsa, uning tavbasi haqiqiy bo‘ladi va Alloh tomonidan qabul qilinadi. Tavba nafaqat inson va Alloh o‘rtasidagi munosabatni yaxshilaydi, balki uning ruhiy poklanishiga ham xizmat qiladi.

Tavba – bu faqat diniy amaliyot emas, balki inson axloqini yuksaltiruvchi muhim jarayondir. G‘azzoliy ta’kidlaydiki, inson o‘zining har bir harakatini tahlil qilib borishi va xatolaridan saboq olishi lozim. Tavba orqali inson o‘zini poklash, ma’naviy yuksalish va qalbini gunohlardan tozalash imkoniyatiga ega bo‘ladi. Tavba—bu insonning o‘z qalbi va ongida sodir bo‘ladigan chuqur ichki o‘zgarishdir. Har bir inson hayotida ma’lum bir nuqtaga kelib, o‘z xatti-harakatlari, qaror va tanlovlari haqida o‘ylaydi. Ba’zan bu xatolaridan pushaymon bo‘lish shaklida namoyon bo‘ladi, ba’zan esa yangi yo‘l tanlashga turtki beradi. Haqiqiy tavba—bu shunchaki afsuslanish emas, balki insonning butun hayot tarzini qayta ko‘rib chiqishi va o‘zini ijobiy tomonga o‘zgartirish uchun intilishidir. Tavbaning uch asosiy bosqichi mavjud: o‘tgan xatolarni tan olish va ularni chuqur his etish, ulardan voz kechishga qat’iy qaror qilish va kelajakda to‘g‘ri yo‘ldan borishga intilish. Inson qalbida sodir bo‘ladigan bu jarayon unga ruhiy yengillik beradi. Tavba insonning ichki dunyosini tozalaydi, unga kuch va bardosh bag‘ishlaydi. Ba’zan inson o‘zining xatolarini tushunsa ham, ularni tuzatish oson bo‘lmaydi. Ammo tavba chin dildan qilinganida, bu insonning ruhiyatini mustahkamlaydi, unga yangicha nigoh bilan hayotga qarash imkonini beradi.

Jamiyat nuqtayi nazaridan ham tavbaning o'zni juda muhim. Agar insonlar o'z xatolaridan saboq olib, kelajakda yaxshiroq yashashga harakat qilsalar, jamiyatda adolat, mehr-oqibat va insoniylik kuchayadi. Shuning uchun tavba faqat shaxsiy yoki diniy tushuncha emas, balki har bir inson hayotida muhim o'zgarishlarni boshlab beradigan jarayondir.

Ruhiy poklanish har bir insonning hayotida katta ahamiyatga ega. Tavba qilish orqali inson o'z qalbini yomon fikrlardan, hasad, kibir va buzg'unchilikdan tozalaydi. G'azzoliy tavbani inson qalbining davosi deb ataydi. Inson qalban pok bo'lsa, uning amallari ham to'g'ri bo'ladi.

Tavbaning ruhiyatga ta'siri quyidagicha namoyon bo'ladi:

Tavba qilgan inson o'zini yengil va pok sezadi.

U depressiya va ichki siqilishlardan xalos bo'ladi.

Insonning hayotga bo'lgan qarashlari o'zgaradi va u ijobiy fikrlashga o'tadi.

Bularning barchasi G'azzoliy tavba orqali inson hayotini ijobiy tomonga o'zgartirishini ta'kidlaydi.

Bugungi kunda insoniyat turli sinov va qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Axloqiy buzilishlar, ruhiy tushkunlik va ma'naviy qashshoqlik ko'plab muammolarga sabab bo'layotgan bir paytda, G'azzoliyning tavba haqidagi ta'limotlari har qachongidan ham dolzarbdir. Har bir inson o'z xatolarini anglab yetishi, ularni tuzatish yo'lida harakat qilishi va kelajakda yanada yaxshiroq inson bo'lishga intilishi kerak. Tavba qilgan inson o'z hayotini tahlil qilib, gunohlardan voz kechishga va qalbini poklashga harakat qiladi. Bu esa jamiyatning umumiy axloqiy darajasini ham oshirishga xizmat qiladi.

Tavbaning shaxsiy va ijtimoiy jihatlarini tahlil qilar ekanmiz, u nafaqat insonning shaxsiy hayotida, balki jamiyat taraqqiyotida ham katta ahamiyat kasb etishini anglash mumkin. Tavba qilgan inson o'zining mas'uliyatini anglaydi, atrofidagi odamlarga yaxshilik qiladi va axloqiy jihatdan namunali inson bo'lishga intiladi. G'azzoliy

ta'kidlaganidek, tavbaning chinakam natijasi insonning yuragi va amallarida aks etishi lozim. Zero, faqat so'z bilan aytilgan tavba emas, balki ichki poklanish va amaliy jihatdan o'zgarish tavbaning haqiqiy natijasi bo'lishi kerak.

Xulosa: Islom dinida tavba insonning hayotini nur bilan to'ldiruvchi muhim vosita sifatida qaraladi. Qur'onda tavba qilishga chaqiruvchi ko'plab oyatlar mavjud bo'lib, Alloh taolo gunoh qilgan insonlarni tavba qilishga undaydi va ularga O'zining rahmati cheksiz ekanligini bildiradi. G'azzoliy tavbani faqatgina ibodat sifatida emas, balki insonning o'z qalbini poklash, o'z hayotiga yangicha nigoh bilan qarash va kelajakka umid bilan intilish vositasi sifatida talqin qiladi.

Xulosa qilib aytganda, Imom G'azzoliy tavbani insoniy kamolot va ma'naviy yuksalishning ajralmas qismi sifatida ta'riflaydi. Tavba insonni gunohlardan poklash bilan birga, uni yanada yaxshiroq inson bo'lishga undaydi. Inson qalbini pok tutish, xatolaridan saboq olish va kelajakda yanada yaxshi hayot kechirishga intilish – bu tavbaning eng asosiy natijasidir. Har bir inson o'z xatolarini anglab, tavba qilish orqali ma'naviy jihatdan yuksalishi va jamiyatga foydali inson bo'lishi mumkin. Shu bois, G'azzoliyning "Tavba" haqidagi ta'limotlari bugungi kunda ham insoniyat uchun ibrat va hayotiy yo'riqnoma bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. G'azzoliy, Abu Hamid. Tavba (Gunohdan qaytish). Toshkent: "Ilm Ziyo", 2005
2. G'azzoliy, Abu Hamid. Ihyo ulum ad-din (Din ilmiga yo'l ko'rsatish). Toshkent Zamon", 2010
3. Buhoriy, Abu Abdullah. Al-Jomi' as-Sahih (Sahih al-Buxoriy). Toshkent: "Shark", 1998.
4. Ayniy, Abdulla. Tavba va ma'naviy poklanish (Ma'naviy hayotga oid risolalar) Toshkent: "Nihol", 2012.
5. Ibn Sina. Kitob al-Shifa (Shifo kitobi) Toshkent: "Fan", 1990.

6. Mavlono Jaloliddin Rumi. Masnaviy (Masnaviy-yi-Manavi). Toshkent: "Yangi asr avlodi", 2009.

7. Aralovna, Ochilova Guzal, et al. "Ecological globalization and its social place in the globalization system of processes." Journal of Survey in Fisheries Sciences 10.15 (2023): 5000-5006.

8. Ayonovna A. S. IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENTAL GLOBALIZATION, THE NEED FOR ENVIRONMENTAL EDUCATION BECOMES A PRIORITY // American Journal Of Social Sciences And Humanity Research. – 2024. – T. 4. – №. 07. – C. 30-35.

9. Omonov, Bakhodir Nurillaevich, Go'zal Aralovna Ochilova, and Sitara Ayonovna Azamova. "SPECIFIC CHARACTERISTICS OF THE ECOLOGICAL ENVIRONMENT IN UZBEKISTAN." World of Scientific news in Science 1.3 (2023): 15-28.

10. Ayonovna, Azamova Sitara. "The Need for the Formation of Environmental Education and Upbringing in Young People in the Conditions of Environmental Globalization." Global Scientific Review 13 (2023): 7-10.

11. Ayonovna, Azamova Sitara, and Pirimov Lerik Xudoyberdi o'g'li. "EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA EKOLOGIK OMIL TUSHUNCHASI '." TADQIQOTLAR. UZ 40.4 (2024): 135-139..

12. Ayonovna A. S. IN THE CONTEXT OF ENVIRONMENTAL GLOBALIZATION, THE NEED FOR ENVIRONMENTAL EDUCATION BECOMES A PRIORITY // American Journal Of Social Sciences And Humanity Research. – 2024. – T. 4. – №. 07. – C. 30-35..

13. Shakhrisabz A. S. A. THE USE OF THE SCIENTIFIC HERITAGE OF ORIENTAL SCIENTISTS IN THE FORMATION OF ECOLOGICAL CULTURE AMONG SCHOOLCHILDREN IN THE CONTEXT OF ECOLOGICAL

GLOBALIZATION //International Scientific and Current Research Conferences. – 2024.
– C. 94-97.

14.Azamova S. EKOLOGIK TA'LIM VA TARBIYANING RIVOJLANISH
BOSQICHLARI //Talqin va tadqiqotlar. – 2024. – T. 1. – №. 1.